

Eriocaulon Blumei ¹⁾ gevonden, door haar groote, witte bloemhoofdjes een sieraad der Javaansche hooggebergte-moerassen. Andere merkwaardigheden, door REINWARDT in de Rantja Gedeh ontdekt zijn *Xyris melanocephala*, veel op de door BEUMÉE op pag. 155 en volgende van den zesden jaargang beschreven *X indica* gelijkend, doch met kleinere hoofdjes en bijna niet geribden stengel, voorts het Javaansche moerasviooltje, *Viola arcuata*, ²⁾ en hoogst waarschijnlijk ook het Javaansche moeraswalstroo, *Galium subtrifidum*, een kleine, witbloemige soort ³⁾. In 1918 waren al deze planten reeds bijna verdwenen, de *Xyris* konden we zelfs in het geheel niet meer terug vinden, van de drie andere hebben we nog enkele exemplaren voor het Buitenzorgsch Herbarium kunnen redden. Weliswaar komen de vier genoemde soorten ook in andere Javaansche hooggebergte-moerassen (Dieng, Patoeha) voor, maar het doet toch altijd leed een klassieke groeiplaats ter wille van een handvol geld te zien verwoesten.

¹⁾ Een afbeelding, die echter aan de schoonheid der plant geen recht doet wedervaren, vindt men op pag. 72 van den vorigen jaargang onder het synoniem *E. macrophyllum*.

²⁾ Minder juist wordt in een recente flora het aan den Z.O. voet van het Wajang-Windoe-gebergte, midden in de Preanger, gelegen moeras Rantja Gedeh verplaatst naar den vulkaan Gedeh en als groeiplaats van *Viola arcuata* opgegeven: Auf dem Gede im „Sumpf“ (Rantja).

³⁾ Zie jaargang VII, 74.

VAN EEN NIJDIGE SPIN EN NOG IETS OVER SPINNEN.

Door Dr. W. ROEPKE.

Even voor mijn vertrek naar Holland nog eens de heerlijkheden van mijn tuintje doorsnuffelende en speciaal lettende op de harige rupsen der *Euchromia horsfieldi*, die zoo nu en dan een z.g. „roode Stephanotis“ (*Ipomoea Horsfalliae*) geheel kaal vreten, viel mijn aandacht op een samengesponnen blad van deze klimplant. Dit moest ik natuurlijk uit elkaar pluizen, maar nauwelijks was ik hiermede begonnen, of een groote, lichtgrijze, sterk behaarde spin kwam eruit geschoten, die, nog voordat ik aan iets kwaads kon denken, den top van mijn rechter middenvinger omklemde en mij tevens een zeer pijnlijke beet toediende! Dit voorval, alsmede het beest wegslingeren, had zich in een oogenblik afgespeeld. De beet was zoo pijnlijk, dat ik den vinger met de andere hand omknelde en nu met vertrokken gezicht en gekromden rug en dito ledematen een soort van „boerendans“ begon uit te voeren. Men denke echter niet, dat ik de beroemde „tarantella“ heb gedanst, ik stel me althans voor, dat de bewoners van het schoone Calabrië, die het twijfelachtige genoegen hebben gehad, door de tarantelspin te zijn gebeten, dezen dans heel wat behoorlijker en vuriger zullen hebben gedanst, dan het mij met den besten wil mogelijk zou zijn geweest. Ik bepaalde mij dus tot slechts eenige ronden op de aangeduide manier en op mijn eentje te doen, vervolgens bekeek ik mijn bezerden vinger. Te zien was eigenlijk niets, de top was rood, misschien ten gevolge van den druk, een opzwellling viel niet te bespeuren. Echter brengen ook bijen- en wespensteken bij mij geen opzwellling teweeg. De pijn was evenwel zoo hevig, dat hij voor die van een flinken wespensteek volstrekt niet onderdeed. Na een kwartier bedaarde de pijn echter en was na een half uur zoo goed als over, slechts nog een licht verlamningsgevoel achterlatende. Verder heb ik er geen last van gehad, en het leed was gauw geleden.

Nu echter komt het merkwaardige. In het eerste oogenblik van verwarring heb ik de spin wel een $1\frac{1}{2}$ à 2 M. weggeslingerd, waarbij zij op den grond terecht kwam. Hier heb ik niet verder op haar gelet, trouwens ik dacht niet eens aan wraakneming, zoo beduusd was ik. Ook dood ik liefst geen spinnen, evenmin als slangen. Want deze dieren hebben voor mij niets griezeligs, integendeel zie ik er interessante schepsels in, die zich voor onze menschelijke huishouding heel verdienstelijk maken! Een paar spinnetjes onder de klamboe bv. kunnen je allicht de moeite van het muskieten vangen besparen; en onder de slangen zijn er hartstochtelijke ratten- en muizenverdelgsters, die daarom voor den landbouw hoogst nuttig zijn.

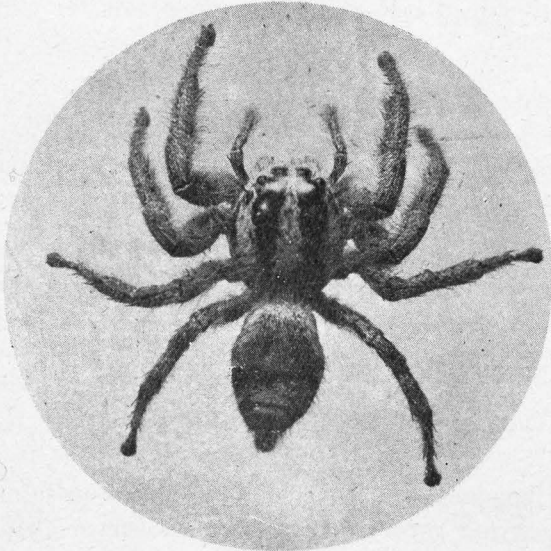

Fig. 1.

„Der langen Rede kurzer Sinn” is dus, dat het leven der spin gespaard bleef, hoe nijdig ze mij ook geattakeerd had. Wie beschrijft nu mijn verbazing, toen ik den volgenden dag dezelfde spin weer op haar zelfde plaatsje terug vond! Ze zat weer in hetzelfde omgekrulde blad, verscholen onder het geweven afdakje, dat haar legsel beschermde. Het dier moet dus den weg naar de klimplant weer terug hebben gevonden en is verder in staat geweest zijn pied-à-terre, tevens verblijfplaats voor hetas. kroost, in de dichte bladerenmassa te ontdekken. Ik noem dit een sterk stukje van oriënteringszin!

Men zou natuurlijk de vraag kunnen stellen, of het wel dezelfde spin is geweest. Ik meen van wel; ten eerste geldt het een soort, die niet zoo algemeen voorkomt; ten

tweede mag men aannemen, dat het bewaken der eieren de uiting van een speciaal moederinstinct is, dat natuurlijk slechts aan zulke individuen eigen is, die pas eieren hebben gelegd.

Dezen keer ben ik van het principe afgeweken en heb de spin met eierenpakket en al ingerekend, teneinde haar te kunnen vereeuwigen, fotografisch zoowel als op alcohol. Het resultaat der eerstgenoemde bewerking wordt hierbij gereproduceerd (fig 1) het stelt de spin in kwestie bijna $2\times$ vergroot voor. Het resultaat der daaropvolgende „vereeuwiging” vormt thans een onderdeel mijner uitgebreide spirituscollectie, dat in Holland nog nader zal worden onderzocht.

Ik volsta derhalve hier met aan te tekenen, dat het vermoedelijk een vrij groote *Attide* (springspin) geldt, aan welke dieren onze Oost zoo rijk is. Deze spinnen vervaardigen geen webben, maar bemachtigen haar prooi door de slachtoffers handig te bespringen.

Vele onzer *Attiden* hebben de gewoonte, hun eierenpakketten te bewaken. Niet zelden bv. vindt men een kleinere eveneens grijze soort, gezeten op haar wit „coconnetje”, dat ergens aan den boven- of onderkant van een blad is gemaakt. Dat het het moederdier met de bewaking werkelijk ernst is, heb ik meermalen kunnen waarnemen. Immers dergelijke „spinconcs” worden sterk door sluipwespen aangestoken. Ik heb nu

verscheidene malen gezien, hoe de aanval van zulke eene sluipwesp telkens en telkens door de bewakende spin werd afgeslagen. Eens was ik getuige van een geval, dat mij weer een hoogen dunk gaf van de „intelligentie” der sluipwespen. Een dezer soorten, een Cryptine, had telkens vruchteloos geprobeerd zulk een witten Attiden-cocon, door de moederspin bewaakt, te infecteeren. De cocon bevond zich aan de bovenzijde van een blad. Plotseling was het alsof de aanvallende sluipwesp het vruchteloze van haar pogen inzag; zij vloog even een stukje op zij, begaf zich toen naar den onderkant van het blad en stak den cocon van onderen aan door het blad heen, zonder dat de waakzame moederspin er iets van bemerkte!

Het zou me te ver voeren om over de sluipwespen der spincocons verder uit te weiden alhoewel er allerlei merkwaardigs over te vertellen valt. Alleen wil ik nog de aandacht vestigen op een interessante groep van spincocon-parasieten, die hier niet zeldzaam zijn naar waarover eigenlijk nog alles te onderzoeken valt. Het geldt een bepaalde groep van netvleugelige insecten, nl. de zoogenaamde Mantispiden. Wanneer men een aantal spincocons verzamelt en laat uitkomen, dan komen deze insecten eruit te voorschijn. Zij doen denken aan onze gaasvliegjes (*Chrysopa* e. d.), waarmede zij verwant zijn. Echter zijn ze iets robuster, hebben korter sprieten, een halsvormig verlengd voorborststuk en voorpooten die aan de vangpooten der Bidsprinkhaan (*Mantis*) doen denken. Vandaar de naam „Mantispa”. De kleuren zijn gewoonlijk geel en zwart of bruin en zwart; de vleugeltjes glashelder, met een sierlijk, zwart aderenstelsel. *)

De ontwikkeling dezer dieren is nog zeer in duister gehuld en naar ik meen slechts bij een enkele Zuid-Europeesche-soort (*Mantispa styriaca*) in bijzonderheden bekend. Eenigen tijd geleden wilde ik er iets meer van te weten komen en heb toen verschillende *Mantispa*-soorten laten verzamelen en zoo lang mogelijk in 't leven gehouden. Ik probeerde ze met bladluizen en andere kleine insecten te voeden, wat echter niet gelukte. Evenwel namen ze suikerwater op. Ik heb zodoende eenige tientallen in observatie gehad, waaronder ongetwijfeld ook bevruchte wijfjes met rijpe eieren. Geen dezer dieren heeft echter ook maar één ei in gevangenschap gelegd, zoodat ik niet wijzer ben geworden. Mocht een onzer lezers het eens willen probeeren, zoo hoop ik, dat hij meer succes heeft. Een nieuw onderzoek over de Mantispiden-biologie zou de entomologische wetenschap ongetwijfeld dankbaar aanvaarden.

*) Helaas zijn foto's en teekeningen al ingepakt, anders zou ik een afbeelding kunnen geven.

HOLLANDSCHE BEKENDEN IN INDIË.

1. De Doornappel. (*Datura Stramonium* L.)

In de omstreken van Lembang en, naar ik verneem, ook op het plateau van Pengalengan, komt deze oude bekende uit Holland in groote hoeveelheden verwilderd voor. Zooals men weet is deze plant een der gevaarlijkste gifplanten, welke in ons land voorkomen. Het is dan ook een der naaste verwanten van de bekende Ketjoeboeng (*Datura fastuosa*), waarvan het zaad of een aftreksel van bladeren en bloemen een gevaarlijke vergiftiging kan veroorzaken. Bekend is het verhaal, dat het branden van Ketjoeboengzaden, waarvan de rook in de gesloten slaapkamers wordt geblazen, waardoor bedwelming teweeggebracht wordt, door dieven vaak wordt aangewend om zodoende den diefstal te vergemakkelijken. Dr. v. D. BURG acht het echter onwaarschijnlijk, dat beroo-